

Monitor Leefomgeving Zuid-Holland - Kleurscores indicatoren

Thema	Indicator		Kleurscores en toelichtingen					
	Nr	Titel	Huidige situatie	Toelichting bij de kleurscore voor de huidige situatie	Ontwikkelrichting	Toelichting bij kleurscore ontwikkelrichting	Verwachting langjarige ontwikkeling	Toelichting kleurscore verwachting langjarige ontwikkeling
KLIMAAT	1	Uitstoot broeikasgassen		<p>De totale CO2 uitstoot van de Provincie Zuid-Holland was in 2020 37,8 Mton. De industrie (41 %) en de elektriciteitssector (26%) zijn de belangrijkste CO2 uitstoot sectoren. De afname sinds 2016 komt vooral door een afname van de uitstoot door de elektriciteitssector: met de sluiting van een oude kolencentrale medio 2017 en het verschuiven van de productie van kolen naar gas. Bij de overige sectoren zijn de schommelingen relatief klein. De (indirecte) afname van de uitstoot door meer inzet van hernieuwbare bronnen is nog beperkt en bedraagt zo'n 10% van de totale CO2-uitstoot.</p> <p>Omdat er minder dan 60% van de reductiedoelstelling voor de CO2 uitstoot is bereikt, kleurt de indicator in de huidige situatie rood.</p>		Het beeld is wisselend voor individuele sectoren. Voor het Zuid-Holland totaal is er nagenoeg geen sprake van verminderde uitstoot sinds 2010.		De lange termijn 2030 verwachting is dat de CO2 uitstoot zal dalen in PZH onder invloed van het te behalen 2030 doel van 55%. De twee belangrijkste sectoren met CO2 uitstoot in Zuid Holland zijn de Energie/Elektriciteit sector en de Industrie. De huidige 2 steenkool gestookte elektriciteitscentrales zullen voor 2030 sluiten en voorgenomen industriële CO2 reductiemaatregelen zijn voorzien om aan de doelstelling te voldoen. Vanwege onzekerheid en het aanscherpen van de doelstelling naar 55% kleurt de indicator voor de langjarige ontwikkeling vooralsnog oranje.
	2	CO2(-equivalenten) uitstoot veenoxidatie		De specifieke indicatoren en rekentools om reductiepercentages te bepalen zijn nog in ontwikkeling. Het 'oordeel' is voor nu dat de problematiek groot is en een kleurscore rood voor de huidige situatie daarom passend is.		Op basis van de eerste verkenningen lijkt de opgave voor 2030 (25% reductie CO2 emissie uit veen) redelijk haalbaar.		<p>Het remmen van de CO2- emissie door veen-bodemdaling is nog sterk afhankelijk van de resultaten van kennisontwikkeling en (praktijk) onderzoek naar begrip van de bodemdaling en CO2 emissie en wat effectieve mix van maatregelen is. Ook zijn er nog vragen over borging van de uitvoering met de beschikbare middelen en consequenties voor het verdienvermogen van de veenbodem. Dit alles is en wordt opgepakt op nationaal en regionaal niveau, met overheden, kennisinstaties en maatschappelijke organisaties. Eerste kwartaal 2022 wordt naar verwachting de Veenweide Strategie Zuid-Holland versie 1.0 vastgesteld (in navolging op de in juli'21 vastgestelde 'startnotitie').</p> <p>Op basis van de eerste verkenningen lijkt de opgave van 2030 (25% reductie CO2 emissie uit veen) redelijk haalbaar omdat dit lijkt te kunnen met (geoptimaliseerd) behoud van het huidige grondgebruik (melkveehouderij) en met enige aanpassing van het watersysteem. De precieze omvang van het aantal en de kosten van de maatregelen worden nog bepaald, evenals het draagvlak voor uitvoering en beschikbaar krijgen van de nodige middelen.</p> <p>De opgave van 2050 (95% reductie CO2 emissie uit veen) vraagt een forse transitie van het huidige grondgebruik en daarmee samenhangend een forse transitie van de wijze van waarden/verdiene. De opgave 2050 vergt ook een forse transitie van het watersysteem(beheer). Al met al een zit er een grote uitdaging/risico in het realiseren van draagvlak voor realisatie en het beschikbaar krijgen van de middelen daarvoor.</p>

	3	Wateroverlast		De indicator is nog in ontwikkeling , waarbij het beoordelingscriterium onderdeel is van het gesprek met Provinciale Staten over de Monitor Klimaatadaptatie. De gevolgen van hevige neerslag in Zuid-Holland zijn wisselend, waardoor vooralsnog een score oranje voor de huidige situatie passend lijkt.		De indicator is nog in ontwikkeling , waarbij het beoordelingscriterium onderdeel is van het gesprek met Provinciale Staten over de Monitor Klimaatadaptatie. Gezien de recente ervaringen met wateroverlast lijkt een score oranje voor de ontwikkelrichting vooralsnog passend.		De indicator is nog in ontwikkeling , waarbij het beoordelingscriterium onderdeel is van het gesprek met Provinciale Staten over de Monitor Klimaatadaptatie. Door klimaatverandering zal er meer neerslag vallen en zullen er meer extreme buien zijn. De verwachting is dat in 2050 extreme buien zo'n vijf keer voorkomen dan nu. Vooralsnog lijkt een score oranje voor de verwachten langjarige ontwikkeling passend.
	4	Hittestress		De indicator is nog in ontwikkeling , waarbij het beoordelingscriterium onderdeel is van het gesprek met Provinciale Staten over de Monitor Klimaatadaptatie. Stedelijk gebied in de Zuid-Holland is doorgaans zeer gevoelig voor hittestress, waardoor vooralsnog een score rood voor de huidige situatie passend lijkt.		De indicator is nog in ontwikkeling , waarbij het beoordelingscriterium onderdeel is van een nader gesprek met Provinciale Staten over de Monitor Klimaatadaptatie. Gezien de recente ervaringen met hittestress lijkt een score oranje voor de ontwikkelrichting vooralsnog passend.		De indicator is nog in ontwikkeling , waarbij het beoordelingscriterium onderdeel is van een nader gesprek met Provinciale Staten over de Monitor Klimaatadaptatie. De aanwezigheid van veel verhard oppervlak verhoogt de gevoelstemperatuur en daarmee de hittestress, terwijl de aanwezigheid van schaduw, groen en water deze verlaagt. Door klimaatverandering wordt verwacht dat er een toename komt van warme dagen. Tegelijkertijd worden er verschillende maatregelen genomen om hittestress te verkleinen. De ambitie in het Convenant Klimaatadaptief bouwen is om nieuwbouwlocaties zoveel mogelijk klimaatadaptief te bouwen zodat ze bestand zijn tegen weersextremen als gevolg van klimaatverandering. Vooralsnog lijkt een score oranje voor de verwachten langjarige ontwikkeling passend.
ENERGIE	5	Energiegebruik		In de provincie Zuid-Holland is het totale energiegebruik tussen 2019-2020 is gedaald met zo'n 4.5% van 436 PJ naar 421 PJ. Op zich fors meer dan de jaarlijkse doelstelling van 0.8%. Omdat er minder dan 60% van de doelstelling voor de reductie van het energiegebruik is bereikt, kleurt de indicator in de huidige situatie nog steeds rood.		De huidige totale daling is meer dan de jaarlijkse doelstelling van 0.8%.		De huidige daling loopt voor op de jaarlijkse doelstelling van 0.8%. Of het einddoel van de doelstelling voor de reductie van het energiegebruik is bereikt wordt is nog niet zeker. Het is vooralsnog nog steeds de vraag of we die doelstelling op termijn gaan halen.
	6	Duurzame energieopwekking		Het aandeel duurzame energie (DE) is in Zuid-Holland gestegen van 5,1% in 2018 naar 7,4% in 2020. Het aandeel DE groeit al jaren gestaag, maar is lager dan het aandeel in Nederland (11,1% in 2020) en ook ruim lager dan het doel voor Nederland voor 2020 (14%). De productie van de absolute hernieuwbare energie is in tien jaar tijd flink toegenomen: van 10,4 PJ in 2010 naar 31,1 PJ in 2020. Die toename is bij alle bronnen zichtbaar, maar het grootst bij zon-PV en geothermie. Toch vormen andere bronnen in 2020 nog voor de grootste bijdrage: biomassa, wind, (biogene) afvalverbranding en (de verplichte bijmenging van) biobrandstoffen voor verkeer. Omdat er minder dan 60% van de doelstelling voor de duurzame energieopwekking is behaald, kleurt de indicator in de huidige situatie rood. Voor de huidige situatie kleurt de indicator rood.		Het beeld is wisselend. Doelen worden niet gehaald maar er is wel sprake van een positieve trend in duurzame opwek. Ook blijft Zuid-Holland achter bij het Nederlands gemiddelde.		Gezien de wisselende ontwikkelingen, en het feit dat we vooralsnog in Zuid-Holland achterlopen ten opzicht van het landelijke doel, is het vooralsnog de vraag of we de doelstelling op termijn gaan halen.
	7	Inpassing in regionale elektriciteitsinfrastructuur		De indicator is nog in ontwikkeling. Indicator moet verder worden uitgewerkt en betekenis worden toegevoegd in overleg met netbeheerders (data-eigenaren). Gezien de huidige situatie wordt de indicator, ondanks dat de indicator nog in ontwikkeling is, op oranje gezet.		Naar verwachting worden de problemen de komende tijd urgenter, waardoor de kleurscore voor de ontwikkelrichting op rood is gezet.		De systeemstudie Energie-Infrastructuur Zuid-Holland 20-30-50 laat zien dat de energietransitie grote gevolgen heeft voor de infrastructuur van alle energiedragers, dus ook voor elektriciteit. De vraag naar elektriciteit neemt, ondanks besparing, sterk toe, in alle scenario's (meer dan verdubbeling tot 2050). Landelijk is een trend te zien dat de vraag naar nieuwe elektriciteitsinfrastructuur harder toeneemt dan realiseerbaar is voor netbeheerders. Daarom ligt een toename van netcongestie in de lijn der verwachtingen, zowel bij vraagsectoren (afname van elektriciteit) als aanbodsectoren (invoeding van elektriciteit). Om deze reden kleurt de score voor de verwachte langjarige ontwikkeling oranje.

WONEN	8	Woningvoorraad-ontwikkeling		<p>Provinciaal gezien blijft de gerealiseerde woningvoorraadtoename in 2016 t/m 2020 achter bij de toegestane woningvoorraadtoename volgens de voor die jaren actuele ramingen. Deze is gemiddeld 69,8% in plaats van 100%. Voor de periode 2015-2019 was dit nog gemiddeld 66,5% in plaats van 100%.</p> <p>Regionaal zijn er grote verschillen, met uitschieters naar boven (sterke toename) en beneden (zwakke toename), te zien als het gaat om de mate waarin de gerealiseerde woningvoorraadtoenames overeenkomen met de toegestane woningvoorraadtoenames.</p> <p>Omdat de toename op provinciaal niveau 25% of meer onder de toegestane toename ligt kleurt de indicator in de huidige situatie rood.</p>		<p>Vanaf 2018 is er sprake van een stijgende lijn in de ontwikkeling van de gerealiseerde woningvoorraadtoename als deel van de toegestane woningvoorraadtoename in Zuid-Holland (in 2016: 63,2%; in 2017: 50,2%; in 2018: 70,9%, in 2019: 78,7% en in 2020: 85,2%). De gerealiseerde woningvoorraadtoename ligt in de periode 2016 t/m 2020 gemiddeld 30,2 procentpunt onder de toegestane woningvoorraadtoename (= 100%). Op basis van de voorlopige cijfers van het CBS over de woningvoorraadontwikkeling in 2021, lijkt de woningvoorraadtoename in 2021 uit te komen op 82,8% van de toegestane woningvoorraadtoename volgens de in het jaar actuele raming. Hiermee is een eind gekomen aan de stijgende lijn.</p>		<p>De totale plancapaciteit voor de periode 2021 t/m 2029 die in 2021 bij de provincie bekend was en deels aanvaard was, bedraagt 139,1% van de toegestane woningvoorraadtoename op basis van de Woningbehoefteraming 2021. Voor de periode 2021 t/m 2024 zijn er meer dan genoeg woningen geprogrammeerd (164,4% i.p.v. 130%), rekening houdend met een eventuele vertraging of uitval van 30% van de plannen. Vaak is er sprake van 'planoptimisme' en schuiven plannen in de tijd door. Hiermee rekening houdend zijn er gelet op de hele periode 2021 t/m 2029 ook vanaf 2025 voldoende plannen (117,7%). Op basis van de totale plancapaciteit en 30% planvertraging en -uitval valt namelijk de geplande woningvoorraadtoename voor de periode 2021 t/m 2029 naar verwachting 9% hoger uit dan de toegestane woningvoorraadtoename.</p> <p>Regionaal zijn er grote verschillen, met uitschieters naar boven en beneden, te zien als het gaat om de ontwikkeling van de gerealiseerde woningvoorraadtoenames en de mate waarin de geplande woningvoorraadtoenames uitgaande van 30% planvertraging en -uitval overeenkomen met de toegestane woningvoorraadtoenames, ook tussen de perioden.</p>
	9	Nabijheid voorzieningen		<p>In 2020 was het scoringspercentage in de nabijheid van voorzieningen klasse 'laag tot zeer laag' in Zuid-Holland 6%. Tegenover een landelijk scoringspercentage van 18% in dezelfde klasse. Omdat het scoringspercentage in klasse laag tot zeer laag in Zuid-Holland meer dan 3% lager is ten opzichte van het landelijk gemiddelde kleurt de indicator in de huidige situatie groen.</p>		<p>Wanneer we de ontwikkelingen tussen 2010 en 2020 bekijken valt op dat Zuid-Holland goed scoort ten opzicht van het landelijk gemiddelde. In 2010 was de voorzieningscore 7% laag zeer laag in ZH om 19% laag tot zeer laag landelijk. In 2020 was dit respectievelijk 6% en 18%. Naar verwachting zal ook in de toekomst de verhouding tussen de percentages ZH en landelijk niet drastisch veranderen.</p>		<p>Wanneer we de ontwikkelingen tussen 2010 en 2020 bekijken valt op dat Zuid-Holland goed scoort ten opzicht van het landelijk gemiddelde. In 2010 was de voorzieningscore 7% laag zeer laag in ZH om 19% laag tot zeer laag landelijk. In 2020 was dit respectievelijk 6% en 18%. Naar verwachting zal ook in de toekomst de verhouding tussen de percentages ZH en landelijk niet drastisch veranderen.</p>
	10	Belevingsindicator stedelijke woonomgeving		<p>(Nog) geen informatie beschikbaar.</p>		<p>(Nog) geen informatie beschikbaar.</p>		<p>(Nog) geen informatie beschikbaar.</p>
	MILIEU	11	Aandachtsgebieden omgevingsveiligheid (incl. zeer kwetsbare gebouwen)		<p>Voor de indicator wordt gekeken naar de bevolkingsdichtheid en hoeveelheid zeer kwetsbare gebouwen in brand- en explosieaandachtsgebieden. Het is op dit moment onbekend wat de omvang van de brand- en explosieaandachtsgebieden is, waardoor het nog niet mogelijk is deze indicator te berekenen. De verwachting is dat voorafgaand aan de invoering van de omgevingswet hier meer duidelijkheid over komt. Vanaf dat moment wordt met terugwerkende kracht voor 2021 en 2022 berekend wat de stand van zaken is.</p>		<p>Omdat de indicator nog in ontwikkeling is, is er nog geen ontwikkelrichting beschikbaar. Oude indicatoren zijn niet vergelijkbaar.</p>	
	12	Luchtkwaliteit		<p>In het provinciaal beleid zijn de WHO advieswaarden benoemd als streefwaarden. Omdat de luchtkwaliteit voldoet aan de wettelijke eisen, is voor de indicator in de huidige situatie een groene kleurscore toegepast.</p>		<p>Door de neveneffecten van de Coronacrisis is sprake van een versnelde doelbereiking (al is het zeer de vraag welk deel daarvan na Corona standhoudt).</p>		<p>Op basis van voorgenomen beleid onder het SLA heeft het RIVM berekend dat in 2030 de in 2019 geldende WHO advieswaarden in Nederland bereikt kunnen worden. Op dat moment wordt uiteraard ook nog steeds aan de wettelijke norm voldaan.</p>

FOCUS OP FYSIEKE LEEFOMGEVING

	13	Geluid		<p>De geluidssituatie voldoet aan de wettelijke eisen. Het aantal geluidgehinderden neemt echter toe. Toename van het aantal weggebruikers leidt tot een toename in het verkeerslawaaï. Langs veel wegen is de hinder hoger dan de wetgever ooit heeft bedoeld. Ook andere bronnen (luchtvaart, windmolens, industrie) leiden tot aanvullende hinder. Verdicht bouwen en bouwen op voormalige industrieterreinen (meestal naast bestaande industrie) versterkt de nabijheid van geluid en gehinderden.</p> <p>Omdat de geluidssituatie voldoet aan de wettelijke norm is voor de indicator in de huidige situatie een groene kleurscore toegepast.</p>		<p>De hoeveelheid en mate van hinder van geluid neemt binnen de wettelijke kaders toe. Dat komt voor een belangrijk deel door verdichting en toename van activiteiten. Verkeer neemt toe, industrie en bebouwing komen dicht bij elkaar en de assertiviteit van burgers ten aanzien van geluidhinder neemt toe. Het verschil tussen wettelijke kaders en hindergevoelens wordt steeds zichtbaarder. Dossiers als luchtvaart, windenergie en industrie (HIC) zijn duidelijke voorbeelden.</p>		<p>De hoeveelheid en mate van hinder van geluid neemt binnen de wettelijke kaders toe. Dat komt voor een belangrijk deel door verdichting en toename van activiteiten. Verkeer neemt toe, industrie en bebouwing komen dicht bij elkaar en de assertiviteit van burgers ten aanzien van geluidhinder neemt toe. Het verschil tussen wettelijke kaders en hindergevoelens wordt steeds zichtbaarder. Dossiers als luchtvaart, windenergie en industrie (HIC) zijn duidelijke voorbeelden.</p> <p>De huidige wettelijke kaders bieden onvoldoende oplossing voor de problematiek. Daarom score bij de verwachting langjarige ontwikkeling op oranje.</p>
LAND-SCHAP	14	Fysieke Landschaps-kenmerken		<p>Op 31 maart 2021 is de landelijke Monitor Landschap gelanceerd. Om die reden kon bij de eerste versie van de Monitor Leefomgeving nog geen score worden toegekend op basis van de landelijke monitor. De landelijke monitor is momenteel nog steeds in ontwikkeling. Het referentiejaar voor de nulmeting is 2019. De monitor bevat momenteel slechts een vergelijking tussen 2018 en 2019 en biedt daarmee te weinig houvast voor een goede beoordeling. Om deze reden staat de kleurscore voor de indicator nog steeds op grijs.</p>		<p>De landelijke Monitor Landschap is in ontwikkeling. De monitor biedt nog niet voldoende inzicht in de ontwikkelingen binnen het landschap. Een ontwikkelrichting is dan ook nog niet te geven.</p>		<p>De landelijke Monitor Landschap is in ontwikkeling. De monitor biedt nog niet voldoende inzicht in de ontwikkelingen binnen het landschap. Daarnaast vraagt het beoordelingscriterium nog nadere uitwerking. Wel is duidelijk dat we niet zondermeer kunnen zeggen dat de ontwikkelingen in het landschap alleen de goede kant op gaan of juist alleen ongewenst zijn. Een oranje kleurscore wordt daarom als een rechtvaardige score gezien.</p>
	15	Waardering van het landschap		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.
CULTUUR-HISTORIE	16	Cultuurhistorie (Erfgoed)		<p>De score 'oranje' is gebaseerd op de huidige omvang van het 'Restauratievolume' uit de provinciale Erfgoedmonitor. Deze betreft rijksmonumenten (uitgezonderd woonhuizen). Die monumenten vallen onder het provinciaal beleid en kunnen provinciale steun krijgen bij een restauratie. Het 'Restauratievolume' bedroeg in 2021 13,4% van de totale voorraad. Dat is hoger dan het streefpercentage van 10%. Zodoende is de score 'oranje'.</p>		<p>De ontwikkelrichting is 'groen' omdat de restauratie-achterstand de laatste jaren afneemt.</p>		<p>De verwachte langjarige ontwikkeling is 'oranje' omdat gezien diverse omstandigheden het niet zeker is dat over circa 10 jaar de 10% restauratieachterstand zal zijn bereikt.</p>
NATUUR	17	Soortenontwikkeling		<p>Omdat het CBS de trend voor de afgelopen 12 jaar beoordeelt als stabiel, kleurt de indicator voor de huidige situatie oranje.</p>		<p>De trend over de afgelopen 12 jaar wordt door he CBS beoordeeld als stabiel.</p>		<p>Op korte termijn zal de indicator waarschijnlijk stabiel blijven. De ambitie is echter dat alle soorten in een gunstige staat van instandhouding komen en daarvoor is een positieve (en niet slechts een stabiele) trend nodig. De 225 soorten zijn een mix van soorten waarvan aannemelijk is dat ze stabiel blijven of toenemen en soorten die waarschijnlijk nog verder afnemen. Om die reden wordt voor de langjarige ontwikkeling uitgegaan van de kleurscore oranje.</p>
	18	Kwaliteit NNN		<p>Een betrekkelijk groot aandeel van de beoordeelde gebieden heeft een goede kwaliteit. Er zijn echter wel grote verschillen tussen verschillende beheertypen, waarbij sommige beheertypen met een groot oppervlak goed scoren en daarmee de indicator positief beïnvloeden. Kwetsbare beheertypen met een kleiner oppervlak scoren gemiddeld minder goed.</p> <p>Omdat gemiddeld tussen de 60% en 90% van de beoordeelde NNN-gebieden 'hoog' scoort op kwaliteit, kleurt de indicator voor de huidige situatie oranje.</p>		<p>Op korte termijn weinig verandering, daarvoor gaan de processen te langzaam.</p>		<p>Op langere termijn kunnen de realisatie van het NNN en maatregelen om stikstofdepositie tegen te gaan een positief effect hebben. Ook betere waterkwaliteit en hogere waterpeilen zullen – mits gerealiseerd – een gunstig effect hebben. Vanwege onzekerheid in het behalen van de doelstelling wordt vooralsnog uitgegaan van kleurscore oranje.</p>

	19	Kwaliteit habitattypen in Natura 2000 gebied		Nog slechts een klein aandeel van het oppervlak habitattypen in Zuid-Holland heeft een goede kwaliteit. Veel habitattypen zijn gevoelig voor stikstofdepositie en niet in een gunstige staat. Niet-stikstofgevoelige habitattypen scoren overwegend wel goed. Omdat minder dan 60% van het totale oppervlak habitat in de N2000-gebieden van goede kwaliteit is, kleurt de indicator voor de huidige situatie oranje.		Stikstofgevoelige habitattypen zijn sterk achteruit gegaan.		Veranderingen treden niet snel op, maar mits maatregelen uit het Programma Natuur voldoende effect hebben, is een gunstige ontwikkeling te verwachten. Ook beleid op het gebied van landbouwtransitie en energietransitie/klimaat zullen een gunstig effect hebben. Door de onzekerheid die ook met de uitvoering van dit beleid gepaard gaat is vooralsnog uitgegaan van een kleurscore oranje.
	20	Kwaliteit leefgebied/ populatiegrootte vogel- en habitatrictlijnsoorten in N2000 gebied		Ongeveer de helft van de soort verkeert in een gunstige staat van instandhouding. Omdat minder dan 60% van de soorten in alle N2000-gebieden in goede staat van instandhouding verkeert, kleurt de indicator voor de huidige situatie oranje.		Bij de meeste doelsoorten is het beeld min of meer stabiel over de afgelopen periode.		De verwachte langjarige ontwikkeling is moeilijk te voorspellen, het gaat om doelsoorten met diverse behoeften en knelpunten. Sommige soorten zullen profiteren van maatregelen in het kader van stikstofdepositie maar voor veel andere soorten is dit niet beperkend. Aangezien bij veel soorten juist toename is gewenst, daarom oranje.
	21	Stikstofoverschrijding gebieden		Momenteel voldoen slecht 3 van de 11 stikstofgevoelige Natura 2000 gebieden aan de eis dat 74% van het areaal van de stikstofgevoelige habitattypen onder de KDW zit. Daarmee kleurt de indicator dus rood.		De ontwikkelrichting over de afgelopen jaren laat geen sterke daling zien. De ontwikkelrichting kleurt vooralsnog daarom rood.		Uitgaande van de doelstelling voor 2030 van 74% van de stikstofgevoelige habitattypen onder de KDW, is vooralsnog niet te zeggen of dit doel in 2030 gehaald zal worden.
	22	Duurzame Landbouw		Vanwege vele en grote urgenties in de landbouw met betrekking tot biodiversiteit, kringlopen (stikstof, fosfaat) is de indicator voor de huidige situatie op rood gezet.		Concrete doelen voor het landbouwbeleid, en de bijhorende monitoring en het doelbereik zijn op dit moment nog onderwerp van nader onderzoek. Er kan daarom nog geen gerichte uitspraak worden gedaan over de ontwikkelrichting naar dit doelbereik.		Concrete doelen voor het landbouwbeleid, en de bijhorende monitoring en het doelbereik zijn op dit moment nog onderwerp van nader onderzoek. Er kan nog geen gerichte uitspraak worden gedaan over de verwachte langjarige ontwikkeling. Vanwege vele en grote urgenties in de landbouw met betrekking tot biodiversiteit, kringlopen (stikstof, fosfaat) is de indicator voor de langjarige ontwikkeling op rood gezet.
WATER	23	Oppervlaktewater		Op dit moment hebben nog alle oppervlaktewaterlichamen in Zuid-Holland de beoordeling "voldoet niet" volgens de KRW-systematiek. Omdat pas aan de wettelijke norm wordt voldaan als 100% van de oppervlaktewaterlichamen aan alle KRW-eisen voldoet, scoort de indicator voor de huidige situatie in principe rood. Als opmerking wordt nog meegegeven dat er binnen de 125 oppervlaktewaterlichamen veel ecologische en chemische parameters al wel "voldoet" scoren, maar dat komt in de beoordelingsmethodiek van de KRW en van de Monitor Leefomgeving Zuid-Holland niet aan de orde.		Het doel is dat alle 125 oppervlaktewaterlichamen aan het eind van de volgende planperiode (2027) op groen staan. De trend tot nu toe is dat het aantal oppervlakte-waterlichamen dat aan alle parameters voldoet (opgave KRW) gelijk is gebleven. Op weg naar het bereiken van het doel in 2027: "alle 125 waterlichamen op groen" zijn er wel al veel ecologische en chemische parameters die al op groen staan.		Het doel is dat alle 125 oppervlaktewaterlichamen aan het eind van de volgende planperiode (2027) op groen staan. De trend tot nu toe is dat het aantal oppervlakte-waterlichamen dat aan alle parameters voldoet (opgave KRW) gelijk is gebleven. De verwachting op basis van de ex-ante analyse (oktober 2021) van het Rijk is, dat niet alle oppervlaktewaterlichamen voor het einde van de komende planperiode (2027) zullen voldoen. De mid-term review in 2024 moet aantonen in hoeverre de trend richting doelbereik per 2027 gaat. Indien dit niet het geval is, zal er een aanvullend maatregelenpakket noodzakelijk zijn. Om deze reden kleurt de verwachte langjarige ontwikkeling vooralsnog oranje.

	24	Grondwater		<p>Voldoende grondwater: De meest recente toestand- en trendbeoordeling grondwater KRW, specifiek deelttest 'waterbalans' is uitgevoerd in 2020. Voor de 5 grondwaterlichamen die deels of geheel in Zuid-Holland liggen, is het oordeel "goed".</p> <p>Schoon Grondwater: De meest recente toestand- en trendbeoordeling grondwater KRW, specifiek deelttest 'chemie' is uitgevoerd in 2020. Voor de 5 grondwaterlichamen die deels of geheel in Zuid-Holland liggen, is voor 4 grondwaterlichamen het oordeel "goed" voor de deelttest chemie. Voor 1 grondwaterlichaam is het oordeel 'ontoereikend'.</p> <p>Intrusie: De meest recente toestand- en trendbeoordeling grondwater KRW, specifiek deelttest 'intrusie' is uitgevoerd in 2020. Voor de 5 grondwaterlichamen die deels of geheel in Zuid-Holland liggen, is het oordeel "goed".</p> <p>Omdat daarmee 4 van de 5 grondwaterlichamen "goed" scoren op alle generieke deelttesten, kleurt de indicator in de huidige situatie oranje.</p>		De trend is dat steeds meer grondwaterlichamen aan de doelstellingen voldoen.		<p>Voldoende grondwater: De doelstelling is dat 5 van de 5 grondwaterlichamen aan het einde van de stroomgebiedsbeheerplan derde planperiode (2021-2027) (einde SGPB3-periode) "goed" scoren voor de regionale KRW deelttest 'waterbalans'. Deze doelstelling is momenteel behaald. De prognose is dat de doelen voor 'voldoende' grondwater naar verwachting conform de afspraken worden gerealiseerd.</p> <p>Schoon grondwater: De doelstelling is dat 5 van de 5 grondwaterlichamen aan het einde van de stroomgebiedsbeheerplan derde planperiode (2021-2027) "goed" scoren voor de regionale KRW deelttest 'chemie'. Op dit moment scoort 4 van de 5 grondwaterlichamen "goed". De prognose is dat de doelen voor 'schoon' grondwater naar verwachting conform de afspraken worden gerealiseerd. PM: Voor deelttest 'chemie' is deze indicator gebaseerd op de stoffen waar vanuit de KRW drempelwaarden voor zijn vastgesteld. Voor de zogeheten 'opkomende stoffen', zoals bijvoorbeeld medicijnresten of PFAS zijn geen drempelwaarde vastgesteld en deze stoffen vallen daarom momenteel buiten de scope van deze indicator. Vanuit het 'prevent en limit' principe van de KRW dient de inbreng van opkomende stoffen in het grondwater voorkomen en/of beperkt te worden.</p> <p>Intrusie: De doelstelling is dat 5 van de 5 grondwaterlichamen aan het einde van de stroomgebiedsbeheerplan derde planperiode (2021-2027) "goed" scoren voor de regionale KRW deelttest 'intrusie'. Deze doelstelling is momenteel behaald. De prognose is dat de doelen voor 'intrusie' naar verwachting conform de afspraken worden gerealiseerd. PM: bij intrusie is er sprake van relatief trage processen in de ondergrond.</p>
	25	Waterveiligheid		In heel Zuid-Holland voldoet momenteel 1825 kilometer van de regionale keringen aan de Veiligheidsnorm. Dat is 77% van de totale lengte aan regionale keringen. Omdat het percentage van de regionale keringen dat voldoet aan de Veiligheidsnorm daarmee tussen de 60% en 90% ligt, kleurt de indicator voor de huidige situatie oranje.		De waterschappen liggen op schema met betrekking tot de afgesproken planning om ervoor te zorgen dat de keringen voldoen aan de veiligheidsnorm.		De waterschappen liggen op schema om ervoor te zorgen dat de keringen voldoen aan de veiligheidsnorm. De afgekeurde regionale keringen uit de toets- ronden van 2012 en de toetsronden 2024 worden uiterlijk 2030 verbeterd.
BODEM	26	Bodem en ondergrond (3D-ondergrond)		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.
MOBILITEIT	27	Bereikbaarheid weg, spoor, water en fiets --> nabijheid wonen en werken met auto, ov en fiets in x-minuten		De indicator is nog in ontwikkeling. De eerste versie van de benodigde gegevens voor de indicator, waarbij provinciale situatie (op wijkniveau) beschikbaar is, wordt pas na de zomer openbaar. Een kleurscore is momenteel dus nog niet te geven.		De indicator is nog in ontwikkeling. De eerste versie van de benodigde gegevens voor de indicator, waarbij provinciale situatie (op wijkniveau) beschikbaar is, wordt pas na de zomer openbaar. Een kleurscore is momenteel dus nog niet te geven.		De indicator is nog in ontwikkeling. De eerste versie van de benodigde gegevens voor de indicator, waarbij provinciale situatie (op wijkniveau) beschikbaar is, wordt pas na de zomer openbaar. Een kleurscore is momenteel dus nog niet te geven.
	28	Duurzame mobiliteit		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.

ECONOMIE	29	Grondstoffen gebruik		<p>Op basis van de nationale monitoring ICER 2021 (Integrale Circulaire-Economie Rapportage) is de kleur op rood gezet. Zij concluderen: "alhoewel de efficiëntie in het gebruik van grondstoffen is toegenomen, is het totale grondstoffengebruik sinds 2010 nauwelijks veranderd". In Zuid-Holland zien we een vergelijkbaar beeld, de RMC is ook toegenomen tussen 2014-2019 met 12,3%. Er zijn wel enkele positieve punten. Zo zien we dat het aandeel secundair materiaal en biotisch materiaal is toegenomen.</p> <p>Omdat de grondstofvoetafdruk hetzelfde is gebleven ten opzichte van de start van de ICER-monitor (2019), kleurt de indicator voor de huidige situatie rood.</p>		<p>De conclusie in de Integrale Circulaire Economie Rapportage is: "alhoewel de efficiëntie in het gebruik van grondstoffen is toegenomen, is het totale grondstoffengebruik sinds 2010 nauwelijks veranderd". Een kleurscore oranje is daarmee van toepassing.</p>	<p>In 2050 moet de Zuid-Hollandse economie volledig circulair zijn met als tussenstap in 2030 50% minder gebruik van primaire grondstoffen. De ICER concludeert dat er een basis ligt om dit te behalen. Er moet echter wel in het beleid meer 'dwang en drang' maatregelen komen. In Zuid-Holland is een soortgelijk beeld. Er is een basis gelegd, maar om de doelstellingen te halen is extra inzet nodig. Wanneer deze maatregelen komen is de verwachting dat de grondstofvoetafdruk zal dalen. De verwachting is echter niet dat er op afzienbare termijn boven de 50% grondstofvoetafdruk wordt gekomen.</p>
	30	Bedrijventerrein-voorraadontwikkeling		<p>Voor de vier bedrijventerreinenregio's gelden de percentages voor de geraamde vraag afgezet tegen het beschikbare planaanbod:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Holland Rijnland: 54% - Midden-Holland: 3% - Metropoolregio Rotterdam Den Haag: 85% - Zuid-Holland Zuid: 115% <p>Omdat in de regio's Holland Rijnland en Midden-Holland sprake is van een afwijking van meer dan 40%, scoren deze regio's rood. Voor de regio's Metropoolregio Rotterdam Den Haag en Zuid-Holland Zuid is sprake van een afwijking tussen de 10% en 40%, waardoor deze regio's oranje scoren. Op het totaal is sprake van een afwijking van meer dan 40%, waardoor de indicator voor de huidige situatie rood kleurt.</p>		<p>De behoefteeraming is pas recent vastgesteld, een ontwikkelrichting is daarmee nog niet beschikbaar.</p>	<p>Streven in balans in vraag en aanbod. Verwachting is een ontwikkeling in die richting, maar dat dit doel op de kortere termijn nog niet bereikt wordt. Voor nu dus een kleurscore oranje voor de verwachte langjarige ontwikkeling.</p>
	31	Innovatie Zuid-Holland		<p>De regional innovation scoreboard 2021 plaatst Zuid-Holland als 'strong innovator' op de 42e positie in de EU, en 4e positie in NL, onder N-Holland, Utrecht en N-Brabant. Omdat de provincie Zuid-Holland op nummer vier van meest innovatieve regio's in Nederland staat, kleurt de indicator voor de huidige situatie oranje.</p>		<p>Ondernemers ervaren liquiditeitsproblemen als gevolg van de crisis. Dit heeft ook gevolgen voor investeringen in innovatie gehad. Verwachting is dat we hiervan de komende tijd de effecten blijven zien. Derhalve is gekozen voor de kleur oranje.</p>	<p>Als gevolg van de crisis nemen investeringen in innovatie af. Verwachting is dat we hiervan de komende tijd de effecten blijven zien. Daarentegen zal de groeiagenda Zuid-Holland een positieve impuls voor innovatie in de provincie kunnen betekenen. De inzet op Kennis & Innovatie Ecosystemen betekent nu al een flinke boost voor o.a. Quantum en de Life Sciences.</p> <p>De veerkracht en herstel capaciteit van de economie blijkt ondanks de crisis groot te zijn. De werkloosheid is bijzonder laag en ook is het aantal faillissementen (kunstmatig) laag. Na een economische krimp in 2020 als gevolg van de crisis, liet het BBP in 2021 weer een positief cijfer zien. In de ramingen van het CBP van januari 2022 wordt verwacht dat deze economische groei doorzet in 2022, met 3,5%.</p> <p>Of deze economische groei ook betekent dat innovatie toeneemt, is echter onzeker. We durven om die reden niet de uitspraak aan dat we naar verwachting structureel bij de twee meest innovatieve regio's van Nederland horen.</p>

FOCUS OP BREDE WELVAART

	32	Werkloosheidspercentage		<p>Met 3,4% is het werkloosheidspercentage in Zuid-Holland nu onder het niveau van voor de crisis (in 2019 3,6%). De Zuid-Hollandse trend correleert met de landelijke trend en laat nagenoeg dezelfde procentuele groei (+/-) zien per jaar als Nederland.</p> <p>Omdat het werkloosheidspercentage tussen de 2 en 5% ligt, waarmee er sprake is van voldoende werkzoekenden om ongewenste krapte op de arbeidsmarkt te voorkomen, kleurt de indicator voor de huidige situatie groen.</p>		<p>Tot 2020 daalde het werkloosheidspercentage in Zuid-Holland vanaf 2014 elk jaar. Vanwege de coronacrisis werd deze dalende trend verbroken. Na een piek van 4,8% in het 3e kwartaal 2020 is het percentage in het 2e kwartaal 2021 (meest recente cijfers) weer dalende.</p>		<p>De verwachting is dat de werkloosheid weer gaat stijgen als gevolg van aflopende steunmaatregelen. Veel bedrijven zullen daarnaast belastingschulden moeten gaan terugbetalen na de crisis. Dat zal ook bezuinigingen en mogelijk faillissementen tot gevolg hebben. Echter blijven de verwachte negatieve consequenties vooralsnog uit.</p> <p>Uit bron Zuid-Holland in Zicht blijkt dat in vrijwel alle beroepsgroepen sprake is van krapte (indicator is boven de 1,5) behalve bij de Creatieve en taalkundige beroepen alsmede de Dienstverlenende beroepen. De arbeidsmarkt is zeer krap (indicator is boven de 4,0) bij de Technische beroepen en in de ICT</p> <p>Voor de werkloosheid heeft het CBP haar verwachtingen voor 2022 (4,5% werkloosheid NL) naar beneden bijgesteld. Verwachting is een werkloosheid in 2022 van 3,5% en in 2023 van 3,8%.</p> <p>De investeringen in Human Capital lopen af in 2023 en worden in afgeslankte vorm voortgezet tot 2027. Hierdoor is er minder capaciteit en middelen om samenwerkingen tussen bedrijfsleven en onderwijs aan te jagen en te stimuleren om op provinciaal niveau Leven Lang Ontwikkelen en de begeleiding van werknemers van werk naar werk te bevorderen. Wanneer de doelstellingen uit het Human Capital Akkoord 2019-2024 gerealiseerd worden, heeft Zuid-Holland vergeleken met andere provincies 'het been bijgetrokken', maar de vraag is of dat reëel is gezien de ontwikkelingen ten gevolge van de coronacrisis en om koploper te worden op het gebied van Leven Lang Ontwikkelen en zo een meer wendbare arbeidsmarkt te krijgen, is meer nodig.</p> <p>Met name vanwege het risico op ongewenste krapte op de arbeidsmarkt scoort de indicator voor de langere termijn oranje.</p>
	33	Ondernemersvertrouwen		<p>Het ondernemersvertrouwen is door de coronacrisis gedaald vanaf het 1e kwartaal van 2020. Het ondernemersvertrouwen in Zuid-Holland volgt de landelijke trend en was in het 4e kwartaal van 2020 -9,8%. Voor de coronacrisis (eind 2019) was dit 6,1%. De laatste cijfers (Statline) laten echter zien dat het ondernemersvertrouwen sinds het 2e kwartaal 2021 weer aan een opmars zijn begonnen. Inmiddels is het gestegen naar een niveau hoger dan voor de crisis: in het 4e kwartaal 2021 stond het ondernemersvertrouwen op 12,8%.</p> <p>Omdat het ondernemersvertrouwen positief is, kleurt de indicator voor de huidige situatie groen.</p>		<p>Het ondernemersvertrouwen stijgt weer en is weer op het niveau van voor de crisis. We volgen hierin de Nederlandse trend. Momenteel is deze dus groen.</p>		<p>Het ondernemersvertrouwen stijgt weer en is weer op het niveau van voor de crisis. We volgen hierin de Nederlandse trend. Echter is de langjarige verwachting dat zodra de steunmaatregelen worden beëindigd, dit een zware wissel zal trekken op ondernemers en mogelijk ook op het ondernemersvertrouwen. Met name door de onzekere impact van de beëindiging van de steunmaatregelen, is de indicator voor de lange termijn oranje gezet.</p>
WELZIEN	34	Leefbaarheid		<p>Het percentage van inwoners dat in buurten woont met verslechtering van leefbaarheid staat momenteel op 4,1%. Omdat dit percentage zich bevindt tussen de 4% en 5%, kleurt de indicator voor de huidige situatie oranje.</p>		<p>Op provinciaal niveau is de trend is gunstig. Het aantal/percentage inwoners in wijken die vooruitgaan is vele malen groter dan achteruitgang. Over het algemeen is te zien dat ten opzichte van alle peiljaren de leefbaarheidssituatie zich in positieve zin ontwikkelt.</p>		<p>Gebiedsgericht is te zien dat voor slechts een heel klein deel van de gemeenten geldt dat de leefbaarheidsontwikkeling t.o.v. 2002 nadelig is geweest. Het percentage inwoners per klassen 'mogelijke achteruitgang' tot 'grote achteruitgang' is binnen die gemeenten groter dan de klassen 'mogelijke vooruitgang' tot 'grote vooruitgang'.</p>

							Wanneer we naar de ontwikkeling kijken concluderen we dat steeds minder inwoners zich bevinden op plekken waar de leefbaarheid onvoldoende scoort. 6,21% van de inwoners bevinden zich ten opzichte van 2002 binnen een gemeente in de klasse mogelijke- tot grote achteruitgang van leefbaarheid. Ten opzichte van 2012 is dit percentage 4,10%. Wanneer we deze trend doorzetten verwachten we dat dit percentage in 2030 tot onder de 4% zal zitten.	
	35	Beweegvriendelijke omgeving		Het gewogen gemiddelde van de deelindicatoren Sport en speelplekken en Groen en blauw komt voor de provincie als geheel uit op 67,7. Daarmee komt de kleurscore uit op groen.		Er is de afgelopen jaren een licht positieve trend te zien.		Mede gezien de licht positieve trend van de afgelopen jaren, zal de totaalscore voor Zuid-Holland bij ongewijzigd beleid naar verwachting de komende decennia op groen blijven uitkomen.
	36	Energiearmoede		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.
	37	Toegankelijke woningmarkt		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.		(Nog) geen informatie beschikbaar.
GEZOND-HEID	38	Levensverwachting in goed ervaren gezondheid		Omdat de levensverwachting in goed ervaren gezondheid in Zuid-Holland momenteel onder het landelijk gemiddelde ligt, kleurt de indicator voor de huidige situatie rood.		De gezonde levensverwachting is afgelopen periode gestegen, maar de verschillen tussen gebieden en bevolkingsgroepen zijn groter geworden.		Verwachting is dat de gezonde levensjaren komende jaren verder zullen stijgen evenals de grootte van verschillen tussen gebieden en bevolkingsgroepen. Daarom is de score voor de verwachte langjarige ontwikkeling rood.
	39	Verkeersslachtoffers		Na een gestage daling fluctueert het aantal dodelijk verkeersslachtoffers de laatste jaren sterk (2015: 88, 2016: 70, 2017: 97, 2018: 100, 2019: 85, 2020: 83) Maar is er geen sprake van een (gemiddelde) daling. Daarbij stijgt het aantal ernstige verkeersgewonden. Omdat het aantal dodelijke verkeersslachtoffers onder de 100 per jaar ligt, kleurt de indicator voor de huidige situatie groen.		De laatste jaren is er geen sprake van een sterk verbeterende of verslechterende omvang van het aantal verkeersslachtoffers. Van jaar tot jaar fluctueren de aantallen maar is er geen sprake van een (gemiddelde daling).		De laatste jaren is er geen sprake van een sterk verbeterende of verslechterende omvang van het aantal verkeersslachtoffers. Van jaar tot jaar fluctueren de aantallen maar is er geen sprake van een (gemiddelde daling). Het verkeer verandert. Met name in de stad wordt het drukker op de fietspaden en treden er grotere snelheidsverschillen op tussen fietsers. Ook doen nieuwe (en vaak stillere) voertuigen hun intrede, zoals de e-bike en elektrische auto. Veranderende omstandigheden vragen om nieuwe maatregelen. Met het huidige beleid slagen overheden en maatschappelijke organisaties er niet in om een trendbreuk te bereiken. Er is hernieuwde, structurele aandacht nodig voor verkeersveiligheid. In het Provinciaal meerjarenprogramma verkeersveiligheid 2020 – 2030 (in ontwikkeling) wordt de nieuwe aanpak beschreven. Het is de vraag of op basis van het huidige vastgestelde beleid de ambitieuze doelstelling van 0 verkeersslachtoffers in 2050 gehaald gaat worden.